

Vad är en e-petition?

En e-petition är en idé, önskan om åtgärd eller förslag från en medborgare till kommunen eller landstinget. Förslaget läggs ut på hemsidan och andra medborgare kan där stödja förslaget genom att signera det.

Petition är kanske en av de enklaste demokratiska metoderna som finns tillgängliga idag. Idén är att en person kan lägga ett förslag och samla stöd från andra medborgare. E-petitioner ger medborgare en enkel och lättförståelig metod för att engagera sig i lokalsamhällets utveckling och på så sätt få förståelse för de demokratiska processerna. Detta ger alla medborgare möjligheten att också engagera sig mellan valen. De förtroendevaldas roll förändras inte av ett system med e-petitioner, det ger dem däremot en ökad kunskap om och förståelse för vad som engagerar medborgarna.

Det är enkelheten i petitioner som gör att verktyget är speciellt lämpat för att användas via Internet. Man kan både lämna, stödja och följa förslag och se dess resultat. Petitioner kan förstås även hanteras genom brev och telefon men den enklaste och mest kostnadseffektiva metoden och som ger många möjlighet att följa petitionen är att använda ett system över Internet. Väljer man att ta emot petitioner även via brev och telefon bör dessa läggas in i systemet så att även de blir synliga via hemsidan.

Att införa system för e-petitioner ger kommuner och landsting nya möjligheter

att få kunskap om informella diskussioner och debatter, t.ex. på sociala medier på Internet, som rör den offentliga verksamheten. E-petitioner erbjuder kommuner och landsting en officiell kanal på de egna hemsidorna. Genom ett politiskt åtagande kan man dessutom ge möjlighet till att e-petitioner som får stort stöd av medborgarna lyfts in i den politiska processen. Detta ger kommunen och landstinget

möjlighet att hantera idéer och förslag inom den formella strukturen och synliggöra den demokratiska processen som också innefattar prioriteringar.

Projekt Medborgardialog har startat ett utvecklingsarbete för att erbjuda kommuner och landsting att pröva metoden e-petitioner. Vi har valt att använda det engelska uttrycket e-petitioner som arbetsnamn men hoppas att kommuner och landsting utvecklar egna namn för metoden när den presenteras för medborgarna. Malmö som är den första kommunen i Sverige att införa e-petitioner kallar sin metod för Malmöinitiativet.

D

E-petitioner är ett nytt verktyg som projekt Medborgardialog erbjuder kommuner och landsting att utveckla och pröva i ett nytt nätverk. I detta faktablad kan du läsa mer om metoden e-petitioner som har utvecklats i Storbritannien och sedan spridits över världen. E-petitioner är ett enkelt sätt för medborgarna att lämna idéer och förslag till kommunen eller landstinget. Malmö är den första kommunen i Sverige som infört e-petitioner.

Vi hoppas du finner innehållet intressant och att det kan leda till nyfikenhet på verktyget e-petitioner. Fler faktablad kommer att produceras, är du intresserad av att ta del av dessa kan du anmäla dig som prenumerant genom att skicka ett mail till marie.kullgren@skl.se. Vill du veta mer om projekt Medborgardialog är du välkommen att kontakta lena.langlet@skl.se, kjell-ake.eriksson@skl.se eller anders.nordh@skl.se.

Start i Storbritannien

E-petitioner kommer från början från Storbritannien och länder anslutna till samväldet. I dessa har man haft en lång tradition av petitioner/förslag där medborgare samlar namnunderskrifter för ett förslag som sedan överlämnas till beslutfattare. Under slutet av 1990-talet startade ett moderniseringsprogram för offentliga verksamheter i Storbritannien. Målet för arbetet var att skapa större tillit till offentlig verksamhet och att det också skulle leda till en mer effektiv verksamhet. I detta arbete ställdes också krav på att involvera medborgare i utvecklingen av verksamheten.

Flera offentliga verksamheter utvecklade nya metoder för att involvera medborgare och en del av dem var IT-baserade. Under 2006 startade en särskild satsning på utveckling av Internetmetoder för att skapa delaktighet för medborgarna. Ett antal pilotkommuner, bl.a. Kingston och Bristol, utvecklade olika metoder varav en var e-petitioner. Tanken var att göra hanteringen av petitioner mer transparent och att ge möjlighet för nya grupper att komma med initiativ till kommunen/landstinget. E-petitioner har sedan spridits till andra länder i Europa och över världen bland annat till Sverige. Utformningen och ansvaret för e-petitioner skiljer till viss del mellan länder och organisationer. Utgångspunkten har varit att forma ett system som passar den verklighet som kommunen/landstinget befinner sig i.

Mål och syfte med e-petitioner

Att vara tydlig i definitionen av målen för att införa e-petitioner utgör grunden för hur systemet för e-petitioner utformas. Därmed tydliggörs syftet för medborgarna så att rätt förväntningar skapas. Målen kan förstås variera men oftast är fokus på att få fler människor delaktiga i utvecklingen av samhället för att motverka ett demokratiskt underskott. Men detta räcker inte utan målet måste också vara att effektivisera verksamheten och öka kvaliteten genom att medborgarna kan bidra med sina kunskaper om kommunen eller landstingets service.

Ur ett medborgarperspektiv kan ett övergripande mål för arbetet beskrivas som att medborgarna får en god demokratisk erfarenhet där de upplever:

- Att de i förväg förstår vad som ska hända och vilka fördelar som kan uppnås genom att delta.
- Kommunen eller landstinget har fullföljt det som utlovades.
- Man kanske inte har fått precis som man velat men man har förståelse för resultatet.
- Man har fått möjlighet att möta andra medborgare och tillsammans kommit med förslag för att påverka utvecklingen av samhället man lever i.

Fördelar med e-petitioner

- E-petitioner är en enkel metod som är lätt för medborgarna att förstå och hantera. Genom sin enkelhet är det en bra metod för att stimulera det lokala engagemang.
- E-petitioner hanteras genom Internet och är en metod som gör att man kan nå nya grupper av medborgare.
- Effektiva system för e-petitioner utlovar respons och på så sätt främjas ett positivt engagemang.
- Alla medborgare, den som lämnat e-petitionen, politiker och tjänstemän kan följa e-petitionens gång. Metoden bygger på öppenhet och transparens.
- Det är lätt att signera en e-petition, det behövs inga särskilda kunskaper för detta.
- E-verktyg för petitioner kan anpassas för olika storlekar på organisationer och gör det därför möjligt att använda såväl för små kommuner som för stora kommuner och landsting.
- E-petitioner ger förtroendevalda möjlighet att bli mer synliga för medborgarna och de har en viktig roll att spela när man inför e-petitioner.
- Kommunen och landstinget har möjlighet att fortsätta att hålla kontakt med dem som signerat e-petitionen och får på så sätt möjlighet att nå flera medborgare som visat engagemang.

Vägen till system för e-petitioner

10 steg för en lyckad process

Fas 1 – Initiering

Initiativet till att införa e-petitioner kan komma från olika håll, från enskilda tjänstemän eller förtroendevalda eller från ett parti i kommunen som tagit ställning för metoden. Oberoende av vem eller vilka som för fram förslaget om e-petitioner behöver man genomföra en djupare diskussion om vad man vill åstadkomma genom att införa möjligheten att lämna en petition. Om slutsatsen av diskussion blir att man ska införa ett system för e-petitioner bör ett politiskt beslut tas om detta och hur det ska hanteras.

Fas 2 – Planering

När kommunen/landstinget har fattat ett beslut om att införa system för e-petitioner inträder planeringsfasen. Ju mer noggrann man är i denna fas desto större chans att man når framgång. Det handlar bl.a. om att se över den interna hanteringen, hur systemet skall hanteras praktiskt, att skapa en tydlig struktur gentemot medborgare och vilka resurser som ska avsättas för att hantera systemet.

Fas 3 – Teknikval

Tekniska överväganden

Här finns olika alternativ det kan handla om att hyra tjänsten eller att drifta den inom den egna verksamheten. Det vanligaste är att e-petitionen inlämnas via kommunen/landstingets hemsida, publicerade e-petitioner blir på så sätt synliga för alla. I teknikvalet gäller det att utgå från vilka funktioner man vill att systemet ska klara av att hantera.

Fas 4 – Implementering

När beslutet är fattat och planeringen för genomförandet är gjord samt IT-systemet valts börjar arbetet med implementera systemet. Det viktigaste i denna fas är att forma hur petitionen presenteras på webben. System för e-petitioner kan se olika ut för olika kommuner eller landsting men de innefattar vanligtvis följande delar:

- En beskrivning av hur e-petitionen tas om hand i organisationen.
- En beskrivning av regler för e-petitionen.
- Information om vilka eventuella trösklar, hur många signaturer som behövs, innan kommunen eller landstinget ska ta upp förslaget till behandling.
- En beskrivning av en "uppförandekod".
- Tydliggöra handläggningstider.
- Systemet för petitioner måste utformas och beskrivas på förstäligen svenska.
- Beskriv hur modereringen av e-petitioner går till.

Fas 5 – Pilot

Innan man lanserar sitt system för e-petitioner är det bra att genomföra en pilottest. Genom att ta fram ett antal utmanande e-petitioner testas både teknik och moderation. Här är fokus på hela processen och inte bara det tekniska systemet.

Fas 6 – Marknadsföring

Marknadsföring handlar till stor del om timing, det gäller att inte komma för tidigt men inte heller för sent. Vid införandet av ett system för e-petitioner är det viktigt att arbeta med marknadsföring och information hela tiden tills det blir en metod som medborgarna upplever som självklar för att påverka. Att nå dit kräver tålamod, uthållighet och envishet och är inget man åstadkommer på ett, två år. I arbetet med marknadsföring bör man tänka på att medborgare inte är en homogen grupp som alla söker information på samma sätt, det gäller att välja flera metoder för att sprida information.

Fas 7 – Lansering

Vid lanseringen av systemet för E-petitioner, den första dagen, kan det vara idé att uppmärksamma detta extra. Genom festligheter, utställning på centrala platser där man kan pröva metoden, "walk and talk" aktiviteter där man bjuder in till deltagande etc. man kan också kombinera lanseringen med redan invanda evenemang. Även här är det viktigt med timing för att få största möjliga effekt.

Fas 8 – Genomförande och moderering

Systemet är i full drift alla delar skall vara på plats och medarbetarna som sköter moderering m.m. har förhoppningsvis ett antal e-petitioner att hantera. Det kan då vara idé att göra veckovisa avstämningar i inledning för att diskutera hur arbetet på såväl insidan som utsidan fungerar.

Fas 9 – Uppföljning

Redan i planeringsfasen bör man ha slagit fast hur uppföljningen ska ske. Det är också viktigt att ta beslut om vem som ansvarar för uppföljningen, tidplan och hur resultatet ska förmedlas vidare till politiker, tjänstemän och medborgare.

Fas 10 – utvärdering, förbättring, lärande och resultatspridning

Genom att ytterligare analysera resultat från de uppföljningar som sker kan förbättringsförslag arbetas fram och åtgärder vidtas. Man bör reflektera över vad man kan lära sig av processen och resultatet och hur detta kan påverka, utveckla och förändra arbetssätt. Utgångspunkten ska vara att utvärdera och analysera om man når de mål som satts upp för arbetet med e-petitioner både vad gäller demokratisk utveckling och ökad effektivitet.

Malmö första kommun att införa e-petitioner i Sverige

Malmö kommun är den första kommunen att införa e-petitioner i Sverige. Som sagts tidigare så kallar Malmö metoden för Malmö-initiativet. Så här berättar kommunalråd Anneli Philipson och projektledare Grethe Lindhe om deras arbete.

Anneli Philipson, hur kommer det sig att ni införde möjligheten att lämna en e-petition?

I Malmö har vi provat flera olika metoder för att utveckla e-demokrati. I dialog med nämnderna framkom att man var intresserad av att utveckla e-demokratin ytterligare, utifrån det utvecklade vi två olika e-demokrativerktyg det ena är Malmöinitiativet och det andra är Malmöpanelen.

Malmöinitiativet är ett verktyg som kan beskrivas som en sorts förenklad förslagslåda på Internet. Det är ett forum där man som Malmöbo kan lämna in olika förslag på förbättringar i kommunens verksamhet. Förslagen kan sedan andra Malmöbor tycka till om och diskutera. De förslag som kommer fram på webbsidan kan förtroendevalda hämta inspiration ifrån och bära in i beslutsprocessen.

Malmöpanelen är en digitalpanel med 1600 malmöbor. Deltagarna i panelen ger synpunkter och svar på frågor från de förtroendevalda i nämnderna. I panelen kan förtroendevalda stämma av olika frågeställningar ganska tidigt i en beslutsprocess. Man kan säga att vi nu har ett sätt där malmöborna kommer med idéer till politikerna och ett annat där politikerna i sin tur stämmer av sina frågor med malmöborna. Jag tycker det är viktigt att vi visar att vi är intresserade av att ha kommunikation med malmöborna, att vi är öppna för att ta emot förslag och idéer och bjuder in till dialog.

Har ni fått några förslag?

Nu har vi haft igång Malmöinitiativet lite mer än ett år, vi startade i juli förra året, och har fått in närmare 200 förslag. Så det är många förslag som kommit in och visar på att Malmöborna har idéer och förslag.

Vad handlar förslagen om?

De flesta förslagen handlar framför allt om miljö, trafik och stadsbyggnad. Vi får inte så många idéer kring skola och äldreomsorg men Malmöinitiativet kanske inte är den bästa formen för dialog kring de frågorna. Vi får kanske hitta andra former för att få igång även den diskussionen.

Får man tycka till om förslagen fast man inte bor i Malmö?

Visst kan man göra det, men Initiativet handlar ju om Malmö. Man kan ju ha synpunkter på till exempel transporten till och från Malmö eller hur du bemöts när du kommer till Malmö. Förslagen behöver såklart inte bara handla om kommunpolitik, även rikspolitiker kan läsa på Malmöinitiativet och kommentera förslagen, men det är för kommunen vi har byggt upp det.

Publiceras alla förslag?

Det är enstaka förslag som inte publiceras. Vi har tjänstemän som granskar förslagen innan de läggs upp på Malmöinitiativet. Men det har varit ytterst få förslag som inte publicerats. T.ex. har det kommit förslag som inte kräver politiska beslut, som kan handla om enkla närmiljöfrågor, buskar som behöver klippas eller felparkerade bilar. Den typen av frågor ska ju inte in i Initiativet, men självklart skickas frågeställningen vidare till rätt instans i kommunen.

Har ni något regelverk?

Vi hade en diskussion om regelverk när vi startade Malmöinitiativet. Vi landade i att vi inte skulle ta fram något från början, vi ville vänta och se ifall det fanns behov.

Men än så länge har behovet av ett regelverk inte funnits. Tjänstemännen modererar alla förslagen och skulle det uppstå några tveksamheter så kommer de att ta upp dessa med oss politiker.

Vad kan förbättras?

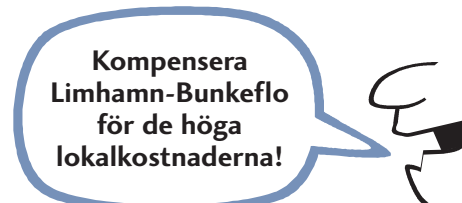
Det som inte fungerat så bra är dialogen kring varje förslag och det vill vi utveckla. Det måste bli enklare att diskutera och kommentera varje förslag, vi tittar nu på tekniska lösningar för att fixa de problem som finns. Det hade också varit bra om även de politiska partierna kunde vara aktiva på Malmöinitiativet. När vårt discussionsforum kommer igång ordentligt så tror jag det blir lättare för de politiska partierna att gå in och kommentera förslagen. Det behöver ju inte vara bara kommunalråden som deltar i diskussionen om ett förslag.

Hur har media reagerat?

Media har varit intresserade och positiva till Malmöinitiativet. Ibland redovisar man i tidningen de fem mest populära förslagen eller att de här fem förslagen har inte någon annan skrivit under. I och med att media lyfter upp Malmöinitiativet, och att man kan vara med och påverka i kommunen, är det allt fler som blir intresserade.

Hur marknadsför ni Initiativet?

När vi lanserade Malmöinitiativet gjorde vi stora marknadsföringsinsatser, nu när det är etablerat informerar vi genom ordinarie kanaler, t.ex. genom tidningen Vårt Malmö.

De fem mest signerade förslagen!

Fortsättning Malmö första kommun att införa e-petitioner i Sverige ➔

I tidningen, som utkommer 8 gånger om året till alla Malmöbor, ska vi informera om Malmöinitiativet och möjligheten att lämna förslag. Vi kan också berätta lite om de olika förslagen och vad som händer med dem.

Ni blev inspirerade av Bristol i England, hur skiljer deras sätt att använda e-petitioner med ert Malmöinitiativ?

I Bristol hanterar de förslagen som våra medborgarförslag, i kommunallagens mening, där de går rakt in i beslutprocessen. Vi har ju redan medborgarförslag som stadsdelarna i Malmö hanterar. Malmöinitiativet innebär istället att vi bjuder in till dialog. En annan skillnad är hur vi bedriver politik, i England har man stor erfarenhet av att samla namnunderskrifter och e-petitioner är där ett sätt att digitalisera namnunderskrifter. Den typen av tradition kring namnsamlande har vi inte i Sverige. Däremot blev vi inspirerade av e-petitioner som tekniskt verktyg för hur man kan lämna förslag och skapa dialog mellan Malmöborna.

Har du några råd till dem som tänker införa e-petitioner?

Ett råd på vägen är att vara tydlig både för sig själv och för andra vad syftet är. Vill man införa e-petitioner för att få en dialog och diskussion eller för att få in färdiga förslag till beslutsprocessen? Syftet påverkar hur man utformar det tekniska verktyget. Jag är inte alltid en vän av ny teknik, eller ny teknik är inte alltid vän med mig, så för mig har det varit viktigt att det här verktyget inte ska vara krångligare än andra dialogverktyg bara för att det är via datorn.

Det speciella med Initiativet är att vi bjuder in till dialog mellan Malmöbor. På Malmöinitiativet kan jag lägga ett förslag, sedan kan någon annan komma med fler synpunkter och bygga vidare på mitt förslag och sedan en tredje etc. Dialogen digitaliseras och nya förslag kan växa fram som kanske aldrig hade sett dagen ljus annars. Det skulle aldrig kunna äga rum om vi inte gjort det digitalt där Malmöborna kan kommunicera med varandra.

Jag ser e-petitioner som ett, bland flera, verktyg för medborgardialog. Olika människor väljer olika sätt att kommunicera

med kommunen och förtroendevalda. Många ungdomar använder Internet på ett naturligt sätt i vardagen och förhoppningsvis kan de lockas av en forum som Malmöinitiativet. Vissa kommer ha lättare att lägga förslag i initiativet, andra lyfter luren och ringer kommunalrådet, den tredje mailar och den fjärde kanske knyter näven i fickan eller tar initiativ till ett stormöte.

Människor hittar olika vägar för dialog och Malmöinitiativet är ett sätt, märkvärdigare än så är det inte. För de som vill införa e-petitioner är det viktiga att vara tydlig från början med vad det är man bjuder in till och att man måste våga prova och lära sig på vägen.

Grete Lindhe, projektledare för Malmöinitiativet

Vi lärde oss detta verktyg från engelsmännen som är duktiga på e-demokrati och man måste säga att Malmöborna har varit mycket mer intresserade än vi trodde. Vi har fått ca 200 förslag men det som är viktigt är ju de många fler malmöbor som stödjer förslagen där flera av förslagen har 300 människor som stödjer förslaget.

Det förslag som fått flest signaturer hittills är "För en giftfri stadsmiljö!". De som lagt in det förslaget har fått stor uppmärksamhet i media och de använde sig också av en egen webbsida för att skapa engagemang och samla signaturer. Förslaget ligger ute till maj 2010 så vi får se hur processen slutar.

Artikel ur tidningen Vårt Malmö.

Många förslagställare frågar vad de ska göra när det fått in ett antal signaturer på sitt förslag och vi säger då att de kan lämna sitt förslag som ett medborgarförslag som stöds av de som signerat förslaget. Det krävs resurser för att hantera e-verktyg även om Malmöinitiativet inte kräver så mycket.

Vi planerar att utveckla Initiativet med ett diskussionsforum där man för varje initiativ kan föra en dialog och debatt om det enskilda förslaget. Vi tror att det kommer att utveckla det vidare.

Länkar till organisationer med e-petitioner

- Malmö stad – <http://www.malmo.se/Kommun--politik/Paverka.html>
- Birmingham – <http://epetition.birmingham.public-i.tv/>
- Bristol – <http://epetitions.bristol.gov.uk/index.php>
- Skottlands parlament – <http://epetitions.scottish.parliament.uk/>
- Holland – <http://www.petities.nl/>